

Sağlık hizmetleri tüm dünyada herkes için, dayanışmayla, parasız, etik ve eşitlikçi bir yaklaşımla sunulmalı, yürütülmelidir. Böylesi bir tutumun önemi, öncelikle bir “değer” ve insani gereklilik olmasından kaynaklanmaktadır. Yanı sıra, COVID-19 pandemisinde de görüldüğü gibi, insanlığın ortak geleceği için de bir zorunluluktur. Ülkeler, kaynaklarını, olanaklarını birbiriyle paylaşmadığı durumda başta bulaşıcı hastalıklar olmak üzere, sağlık sorunlarının yoksul ülkelere başlıyarak hızla artması ve yayılması kaçınılmazdır. Böylesi bir durum, beraberinde eş zamanlı olarak ölüm riskinin, engellenebilir ölümlerin artmasını da bir sonuç olarak doğuracaktır. Bu nedenle, sağlık hizmetlerinde ülkeler arasındaki eşitsizlikler, yakın dönemde dünya için önemli bir tehdit olarak güncelliğini korumaktadır.

Bilindiği gibi Trump, ikinci kez başkan olarak göreve başlamasıyla birlikte, dış yardımların çok büyük bir bölümünü durdurdu. ABD'nin dış yardım fonunun neredeyse %83'ünün iptal edildiği açıklandı. Üreme sağlığı alanındaki gelişmeleri izleyen ve ülkelerin sağlık politikasının bu yönde düzenlenebilmesi için faaliyet yürüten Guttmacher Enstitüsü'nün tahminine göre, yardımların kesilmesinden sonraki 90 gün içinde, bu yardımlardan yararlanan ülkelere on milyonlarca kadın, üreme sağlığı hizmetlerine ulaşamadı ve bunun bir sonucu olarak ölüm dahil, pek çok sorun yaşadı. Örneğin, yaklaşık 12 milyon kadın ve kız çocuğuna üreme sağlığı hizmeti verilemedi, dört milyondan fazla istenmeyen gebelik ve 8.500 anne ölümü gerçekleşti.

Dış yardımlarla ilgili kesinti ABD ile sınırlı değil. Birleşik Krallık'ta da benzer eğilim gözleniyor.

Birleşik Krallık, uluslararası yardım harcamaları için gayri safi milli gelirinin %0,7'sini ayırırken, 2021 yılından itibaren %0,5'e düşürdü. Dünyanın çoğu çatışmalı ve derin yoksulluk içindeki 102 bölgesine yaptığı yardımları aşamalı olarak sonlandırdı. Oysa, Birleşik Krallık tarafından kesilen bu dış yardım, en yoksul ülkelerin sağlık harcamalarının yaklaşık %33'ünü oluşturuyordu. Yapılan bazı tahminlere göre, sonlandırılan bu yardımlar nedeniyle yaklaşık 5 milyon 300 bin kadının modern aile planlaması tekniklerine ulaşımı engellendi, yalnızca ilk altı aylık dönemde yaklaşık 72 milyon kişinin tropikal hastalıklarının tedavisi yapılamadı. Parasal desteğin kesilmesi nedeniyle, aşılama programlarında yaşanan sorunların 100 bin önlenebilir ölüme neden olduğu tahmin ediliyor.

ABD, İngiltere veya herhangi bir zengin-empyalist ülke en yoksul ülkelere kalkınma yardımını kestiğinde, bu kararın sonucunda çok sayıda insan doğrudan ya da dolaylı olarak yoksullaşıyor. Böyle bir karar, doğrudan ya da dolaylı olarak daha fazla sayıda insanın hastalanmasına ve daha fazla sayıda insanın ölümüne neden oluyor. Yardım yapan ülkelerin ulusal bütçeleri için oldukça küçük olan bu yardımların kesilmesinin onlara gözle görülebilir herhangi bir yarar sağlayacağı şüpheliyken, yardım alan ülkelerin halkına büyük zararlar vermektedir. Zengin-empyalist ülkelerin sözü kesintilere gerekçe olarak artmakta olan savaş-savunma harcamalarını gösteriyor olmaları da konunun daha da vahim olan başka yönüne ışık tutuyor.

ABD'nin de uygulamaya başlamasından çok kısa bir süre sonra ölümcül olduğu ortaya çıkan bu

politikalar maalesef bulaşıcı bir hastalık gibi yayılıyor. Yakın zamana kadar Brezilya, Endonezya, Macaristan, Mısır ve Uganda'nın da dahil olduğu 36 ülke, ABD tarafından geliştirilen hak karşıtı içeriğe sahip olan Cenevre Mutabakat Bildirgesi'ne desteğini açıkladı. Bildirgeyle ülkelerde kısaltması DEI (diversity, equality and inclusion) olarak paylaşılan çeşitlilik, eşitlik ve kapsayıcılık ilkesi ile cinsiyet eşitliğinin, kürtajın, doğum kontrol tekniklerinin ve üreme sağlığı eğitiminin kaldırılması hedefleniyor. Cenevre Mutabakat Bildirgesi'yle ayrıca, geleneksel aile rolünü ve doğurganlığı artırmayı hedefleyen, sağlık ve insan haklarını aşındıran, geriletken, dinsel ve muhafazakâr ideolojiye dayalı, aşırı sağcı, otoriter yeni bir dünya düzeni için platform yaratmanın amaçlandığı görülebiliyor. Günümüzde, böylesi bir hedefin gerçekleşmemesi için mücadele, başka bir ifadeyle, kadın hakları ve cinsiyet eşitliği için mücadele, esas olarak demokrasi için mücadeledir. Bu anlamı ve içeriğiyle kadın sağlığı ve haklarının korunması ve geliştirilmesini bir ödev olarak önümüze koymak gerekiyor.

Dünya genelinde yaratılmak istenen bu kaosa yine dünya genelinde bir yanıt ve direnme sağlanabilmelidir. Üniversiteler, uluslararası bilimsel kuruluşlar, akademisyenler, araştırmacılar bu tehditlere karşı uyum göstermek, itaat etmek yerine, bu alanın verilerini düzenli olarak takip ederek ortaya çıkan sorunları, dışlamaları ve adaletsizlikleri ifşa etmelidir. Daha da geç olmadan, kapsayıcılığı artırmaya ve eşitsizlikleri azaltmaya, önlemeye yönelik uygulamaların hayata geçirilmesi için gerekli eylemlilikleri örgütleyebilmelidir.

Dünya Sağlık Örgütü'ne katkısı başta olmak üzere, ABD'nin geri çekildiği, boşalttığı alanların diğer ülkeler eliyle hızlı ve organize bir şekilde doldurulması gerekiyor. Diğer ülkelerin, ülkeler arasındaki eşitsizliklerin sembolü haline gelmiş kuzey ve güney arasındaki eşitsizlikleri azaltmak, ilişkileri eşitlemek ve sağlık alanındaki gereksinimlerin karşılanmasını incelemek, 2025 yılının en önemli işlerinden birisi olarak hayata geçirilebilmelidir.

Görünen o ki ulus ötesi sermaye, Trump'ın ikinci ABD başkanlığı döneminde ve onun eliyle "toplumsal eşitsizliği daha da derinleştirmeye" yönelik yeni bir dönemi başlattı. Bu dönemin henüz başında olunmasına karşın, yukarıda paylaşılan verilerde de görüldüğü gibi, yalnızca sağlık alanında ve üç ay gibi çok kısa bir süre içinde bile yaşanan sorunlar büyük boyutlara ulaştı. Kapitalizmin egemen olduğu bir dünyada toplumsal eşitliğin tesis edilmesi mümkün olmasa bile hedeflenmesinin, hayata geçirebilme çabasının beraberinde çeşitlilik ve kapsayıcılığın sağlanmasına yönelik poli-tika ve uygulamaların da yaygınlığı ile birlikte sağlık, eğitim, ekonomi, bilim vb. alanlarda insanlık için yeterli olmasa da pek çok yarar sağlamıştı. Bu kazanımların kaybedilmemesi için "toplumsal eşitliğe" karşı açılan bu "savaşa" karşı harekete geçmemiz gerekiyor.

"Savaş bir halk sağlığı sorunudur!" Sağlıklı bir toplumun varlığının ön koşullarından birisinin silahların susmasıyla sağlanabilecek olan "barış" olduğu bilimsel araştırmalarla da kanıtlanırken, yaşam içinde de defalarca sınanmış bir bilimsel bilgi. Savaşların, ülke içi çatışmaların yaşandığı ülkelerde barışın sağlanmasının önemli bir bileşeni de "barış talebinin toplumsallaşması"dır. Barışın, geniş toplum kesimleri tarafından aktif, yüksek sesle talep edilebilmesidir. Bunun için de toplumsal düzeyde umutsuzluğun yerini umudun

alabilmesi gerekir. Bunu sağlayabilmek için de konuyla ilgili belirsizliklerin toplum nezdinde sürdürülmemesine, aksine yok edilmesine gereksinim var. Oysa, Türkiye'de iktidarın bugünlerde bunun tersine tutum ve uygulama içinde olduğunu izliyoruz. İktidar, gelecekle ilgili belirsizliklerin varlığının gerektiğinde sorun yönetmedeki avantajını bildiğinden, "Kürt meselesinin siyasi çözümü" konusunda da bu bilgiden yararlanmak, toplum yararını dikkate almak yerine, iktidarının sürekliliği için kullanmaya çalışıyor izlenimi veriyor.

Ekim ayının ilk günü, yasama yılının açılışında, Devlet Bahçeli'yi DEM Parti sıralarına götürüp, tarihsel bir ilki yaşatmaya zorlayan/sağlayan koşulların ne(ler) olduğu konusu, toplumun genelinde belirsizliğini koruyor. İktidar, bu "çözüm süreci değildir" söylemiyle yeni dönemi "gelecek" açısından da toplum nezdinde belirsizlikle eşleştirmek istiyor. Yanı sıra, bir plan ve programın açıklanmamış olması da toplumun büyük çoğunluğunun belirsizliğe mahkûm edilmesi işlevi görüyor. Çünkü, belirsizlik umutsuzluğun en önemli nedenlerinden bir tanesidir.

Türkiye halkları, çocukları, kadınları, gençleri, işçileri ve emekçileri için bu süreçle ilgili yaratılmaya çalışılan belirsizliklerin en kısa zaman içinde giderilmeye gereksinimi var. Bunun için de böylesi bir dönemde DEM Parti başta olmak üzere, ana muhalefetinden sosyalist partilere, demokratik kitle örgütlerinden kadın ve gençlik hareketlerine, akademisyenlerden edebiyatçılara, sanatçılara kadar "Kürt meselesinin siyasal çözümü"nden yana taraf olanların hep birlik-te bu bilinmezliklerin, belirsizliklerin toplum genelinde "bilinenlere" dönüştürülebilmesi için ortak çaba içinde olmaları gerekiyor. Aksi halde, "belirsizlikler" toplumla birlikte bu kurum ve kuruluşları da önce umutsuzluğa sonrasında

da iktidarın "değiştirilemezliğini" kabule mahkûm edebilir.

Tabii ki bunun önlenmesi zor. Ancak olanaksız değil. Yoğun ve kolektif emek istiyor. Öncelikle, siyasi partiler, hem "Kürt meselesi"ni hem de ülke genelinde derinleşen ve yaygınlaşan "yoksulluk"u, "hu-kuksuzluk"ları, "toplumsal cina-yet"leri iktidar olduklarında nasıl çözülebileceklerini amasız, fakatsız olarak net bir şekilde belirleyebilmeliler. De-mokratik kitle örgütleri, sendikalar, kadın ve gençlik hareketleriyle inanç gruplarının temsilcileri başta olmak üzere tüm toplum kesimleri aynı başlıklardaki taleplerini kendi alanları üzerinden de üyeleriyile, kamuoyuyla açık bir biçimde paylaşmalılar.

Her iki gruptaki yapılar, mümkün olduğunca eş zamanlı olarak, çözüm önerilerini, taleplerini topluma nasıl yansıtabileceklerini de öncelikli bir mesele olarak gündemlerine almalılar. Çözüm yollarının, taleplerinin, önerilerinin yaygın bir biçimde toplumla nasıl paylaşabilecekleri, gelebilecek her bir soruyu, sorular ve dinleyenler tarafından da kabul göreceği bir şekilde nasıl yanıtlanabilecekleri ve bunların "sahiciliği" üzerinde durmalılar. Bunlar tümü için önce hazırlık yapılmalı, ardından da halkın arasına karışılmalıdır. Sokağa, meydanlara, hastanelere, fabrikalara, üniversitelere vb. gidilmelidir. Biliyoruz, hayat boşluk tanımıyor. Sağlıklı bir toplum için barışa, barış için daha fazla çalışmaya ve umuda gereksinimimiz var. Barışa bu kadar yaklaşmışken, uğruna mücadele etmeye değmez mi?

Bu sayımızda, Dergimizin hakemlerinden Araştırma Danışma Kurulu üyemiz sevgili Meltem Çöl'ün editörlüğünde hazırlanan "Yaşlı Sağlığı" başlıklı dosyayı sizlerle paylaşıyoruz.

Sağlıklı bir toplum için günümüz Türkiye'sinde barış, eşitlik, özgürlük, demokrasi, ekmek ve adalet talebimizi yineliyoruz. Umutla...